DZIENNIK URZĘDOWY WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 27 lutego 1954 r. Nr 2

TREŚĆ:

Dział I.

4

ZARZĄDZENIE NR 12/54/Or. MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 15 lutego 1954 r.

w sprawie zmiany przepisów o ustaleniu ilości i rozmieszczeniu państwowych biur notarialnych.

Na podstawie art. 2 prawa o notariacie (Dz. U. z 1951 r. Nr 38, poz. 276) zarządza się, co następuje:

§ 1. Znosi się w województwie białostockim Państwowe Biuro Notarialne w Siemiatyczach i w związku z tym w § 1 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 1951 r. w sprawie ustalenia ilości i rozmieszczenia państwowych biur notarialnych (Dz. Urz. Ministerstwa Sprawiedliwości z 1951 r. Nr 8, poz. 79) ustęp rozpoczynający się od słów: „w województwie białostockim" otrzymuje brzmienie:

„w województwie białostockim — na 11, a mianowicie: w Białymstoku, Augustowie, Bielsku-Podlaskim, Ełku, Grajewie, Kolnie, Łomży, Olecku, Sokółce, Suwałkach i Wysokiem Mazowieckim".

§ 2. Znosi się w województwie koszalińskim Państwowe Biuro Notarialne w Drawsku i w związku z tym w § 1 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 1951 r. w sprawie ustalenia ilości i rozmieszczenia państwowych biur notarialnych (Dz. Urz. Ministerstwa Sprawiedliwości z 1951 r. Nr 8, poz. 79 ustęp rozpoczynający się od słów: „w województwie koszalińskim", zmieniony zarządzeniem Nr 49/52 Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 grudnia 1952 r. (Dz. Urz. Wymiaru Sprawiedliwości z 1952 r. Nr 4, poz. 29) otrzymuje brzmienie: „w województwie koszalińskim — na 6, a mianowicie: w Koszalinie, Białogardzie, Słupsku, Szczecinku, Wałczu i Złotowie".

§ 3. Znosi się w województwie opolskim Państwowe Biura Notarialne w Namysłowie i Oleśnie i w związku z tym w § 1 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 1951 r. w sprawie ustalenia ilości i rozmieszczenia państwowych biur notarialnych (Dz. Urz. Ministerstwa Sprawiedliwości z 1951 r. Nr 8, poz. 79) ustęp rozpoczynający się od słów: „w województwie opolskim" otrzymuje brzmienie:

„w województwie opolskim — na 9, a mianowicie w Opolu, Brzegu, Głubczycach, Kluczborku, Koźlu, Nysie, Prudniku, Raciborzu i Strzelcach Opolskich".

§ 4. Znosi się w województwie poznańskim Państwowe Biuro Notarialne w Słupcy i w związku z tym w § 1 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 1951 r. w sprawie ustalenia ilości i rozmieszczenia państwowych biur notarialnych (Dz. Urz. Ministerstwa Sprawiedliwości z 1951 r. Nr 8, poz. 79) ustęp rozpoczynający się od słów: „w województwie poznańskim", zmieniony zarządzeniem Nr 49/52 Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 grudnia 1952 r. (Dz. Urz. Wymiaru Sprawiedliwości z 1952 r. Nr 4, poz. 29) otrzymuje brzmienie:

„w województwie poznańskim — na 29, a mianowicie: w Poznaniu, Chodzieży, Czarnkowie, Gnieźnie, Gostyniu, Jarocinie, Kaliszu, Kępnie, Kole, Koninie, Kościanie, Krotoszynie, Lesznie, Międzychodzie, Nowym Tomyślu, Ostrowie Wielko-

polskim, Pile, Pleszewie, Rawiczu, Śremie, Środzie, Szamotułach, Trzciance, Turku, Wągrowcu, Wolsztynie, Wrześni, Grodzisku Wielkopolskim i Ostrzeszowie".

§ 5. Znosi się w województwie szczecińskim Państwowe Biuro Notarialne w Świnoujściu i w związku z tym w § 1 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 1951 r. w sprawie ustalenia ilości i rozmieszczenia państwowych biur notarialnych (Dz. Urz. Ministerstwa Sprawiedliwości z 1951 r. Nr 8, poz. 79) ustęp rozpoczynający się od słów: „w województwie szczecińskim", otrzymuje brzmienie:

„w województwie szczecińskim — na 4, a mianowicie: w Szczecinie, Gryficach, Myśliborzu i Stargardzie".

§ 6. Znosi się w województwie warszawskim Państwowe Biuro Notarialne w Pruszkowie i w związku z tym w § 1 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 1951 r. w sprawie ustalenia ilości i rozmieszczenia państwowych biur notarialnych (Dz. Urz. Ministerstwa Sprawiedliwości z 1951 r. Nr 8 poz. 79) ustęp rozpoczynający się od słów: „w województwie warszawskim", zmieniony zarządzeniem Nr 49/52 Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 grudnia 1952 r. (Dz. Urz. Wymiaru Sprawiedliwości z 1952 r. Nr 4, poz. 29) otrzymuje brzmienie:

„w województwie warszawskim — na 26, a mianowicie: w Ciechanowie, Garwolinie, Gostyninie, Grodzisku-Mazowieckim Grójcu, Makowie-Mazowieckim, Mińsku, Mławie, Ostrołęce, Ostrowi Mazowieckiej, Otwocku, Piasecznie, Płocku, Płońsku, Przasnyszu, Pułtusku, Siedlcach, Sierpcu, Sochaczewie, Sokołowie, Węgrowie, Wołominie, Żyrardowie, Błoniu, Sobolewie i Wyszkowie".

§ 7. Znosi się w województwie wrocławskim Państwowe Biuro Notarialne w Kamiennej Górze i w związku z tym w § 1 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 1951 r. w sprawie ustalenia ilości i rozmieszczenia państwowych Biur notarialnych (Dz. Urz. Ministerstwa Sprawiedliwości z 1951 r. Nr 8, poz. 79) ustęp rozpoczynający się od słów: „w województwie wrocławskim" otrzymuje brzmienie:

„w województwie wrocławskim — na 18, a mianowicie: we Wrocławiu, Dzierżoniowie, Jaworze, Jeleniej Górze, Kłodzku, Legnicy, Lubaniu Śląskim, Lwówku Śląskim, Oleśnicy, Oławie, Nowej Rudzie, Strzelinie, Świdnicy, Trzebnicy, Wałbrzychu, Wołowie, Ząbkowicach Śląskich i Zgorzelcu".

§ 8. Znosi się w województwie zielonogórskim Państwowe Biuro Notarialne w Świebodzinie i w związku z tym w § 1 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 1951 r. w sprawie ustalenia ilości i rozmieszczenia państwowych biur notarialnych (Dz. Urz. Ministerstwa Sprawiedliwości z 1951 r. Nr 8, poz. 79) ustęp rozpoczynający się od słów: „w województwie zielonogórskim" otrzymuje brzmienie:

„w województwie zielonogórskim — na 5, a mianowicie: w Zielonej Górze, Głogowie, Gorzowie, Międzyrzeczu i Żarach".

§ 9. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 1954 r.

Minister Sprawiedliwości: *Henryk Świątkowski*

5

ZARZĄDZENIE NR 13/54 NS MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 30 stycznia 1954 r.

w sprawie zmiany instrukcji o karcie rejestracyjnej.

§ 1. W instrukcji o karcie rejestracyjnej nieletniego z dnia 1 grudnia 1950 r. (Dz. Urz. Ministerstwa Sprawiedliwości nr 6/50, poz. 22) wprowadza się następujące zmiany:

a) w stosunku do osób, wobec których orzeczono upomnienie, umorzono postępowanie z uwagi na wiek nieletniego albo z uwagi na niecelowość stosowania środka poprawczego lub wychowawczego (art. 478 § 3 k.p.k.) należy sporządzać jedynie karty rejestracyjne na arkuszu A1 (wzór nr 1), które przesyła się do Ministerstwa Sprawiedliwości.

Sporządzanie w tych przypadkach kart wzór nr 4, które zgodnie z dotychczasowymi przepisami o karcie rejestracyjnej załączano do kartotek, jest zbędne.

b) W przypadku umorzenia postępowania z uwagi na niecelowość stosowania środka (art. 478 § 3 k.p.k.) należy na dotychczasowej karcie, poniżej danych dotyczących rodziny nieletniego, wpisać kolorowym atramentem sygn. akt, datę powrotu do przestępstwa oraz rodzaj dokonanego czynu.

c) Odstępuje się od wypełniania danych odnośnie rodzeństwa nieletniego we wszystkich kartach rejestracyjnych nieletniego.

d) Odstępuje się od odnotowania w karcie rejestracyjnej sprawozdań kuratorskich i rodzicielskich.

§ 2. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Sprawiedliwości: *Henryk Świątkowski*

6

ZARZĄDZENIE NR 14/54/NS MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 30 stycznia 1954 r.

o zmianie instrukcji do postępowania karnego w sprawach nieletnich.

W instrukcji do postępowania karnego w sprawach nieletnich z dnia 15.IV.1951 r. (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości Nr 3/51, poz. 20) wprowadza się następujące zmiany:

§ 1.

Przepis § 2 otrzymuje brzmienie:

„W stosunku do nieletnich poniżej 10 roku życia po przeprowadzeniu śledztwa i po przesłuchaniu w razie potrzeby nieletniego, należy postępowanie karne umorzyć bez stosowania środków wychowawczych, chyba że szczególne względy i okoliczności sprawy przemawiają za stosowaniem tych środków".

§ 2.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Sprawiedliwości: *Henryk Świątkowski*

7

OKÓLNIK NR 1/54/NS

z dnia 19 lutego 1954 r.

w sprawie stosowania ustawy o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy w stosunku do nieletnich.

W związku z zapytaniami nadsyłanymi przez sądy, a nadto celem ujednolicenia postępowania w sprawach nieletnich o przestępstwa z art. 7, 8 i 13 ustawy z dnia 19.IV.1950 r. o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy, wyjaśnia się co następuje:

1) Nieletni, którzy nie ukończyli 14 roku życia, nie mogą

być pociągani do odpowiedzialności z ustawy o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy.

2) Postanowienia ustawy o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy mają zastosowanie wobec nieletnich, którzy ukończyli 14 rok życia, o ile zostali zatrudnieni zgodnie z obowiązującymi przepisami, a więc w trybie przewidzianym w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 12.VIII.1952 r. w sprawie warunków przyjmowania do pracy w celu przyuczenia do zawodu i późniejszego zatrudnienia młodocianych, którzy ukończyli 14 lat, a nie przekroczyli lat 16 (Dz. U.R.P. Nr 21, poz. 135). Na przykład odpowiada z ustawy o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy młodociany pracownik zatrudniony w celu przyuczenia do zawodu w zakładzie pracy, albo nieletni poniżej 16 roku życia, który zatrudniony został po odbyciu przyuczenia do zawodu. Natomiast nieletni zatrudniony przed ukończeniem 16 lat o ile nie odbywa, względnie nie odbył przyuczenia do zawodu nie może być pociągany do odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny pracy — np. nieletni zatrudniony w charakterze gońca.

3) Od pracowników młodocianych przyjętych na naukę zawodu w zakładach pracy odróżnić należy uczniów szkół przysposobienia zawodowego i zasadniczych szkół zawodowych, odbywających w zakładach pracy zajęcia praktyczne. Zgodnie z pismem okólnym Prezesa Rady Ministrów z dnia 5 maja 1950 r. w sprawie wykonania postanowień ustawy o socjalistycznej dyscyplinie pracy (Monitor Polski Nr A-56, poz. 775), postanowienia ustawy o socjalistycznej dyscyplinie pracy nie mają do nich zastosowania.

4) Przy rozpoznawaniu spraw karnych przeciwko nieletnim odpowiadającym z art. 7 i 8 ustawy o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy należy zwrócić uwagę na inne okoliczności, istotne dla oceny winy nieletniego, jak zatrudnienie nieletniego w godzinach nadliczbowych lub w porze nocnej, zatrudnienie przy pracach wzbronionych młodocianym. Zatrudnienie wbrew obowiązującym przepisom wyłącza stosowanie ustawy o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy.

5) W przypadku stwierdzenia przez sądy, że przy przyjęciu do pracy nieletnich i ich zatrudnieniu pogwałcono przepisy o ochronie pracy młodocianych należy zawiadomić terenowo właściwego inspektora pracy.

6) Wobec nieletnich, którzy zostali uznani za winnych przestępstwa z art. 7 ustawy o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy, należy w zasadzie stosować karę sądową przewidzianą w art. 8 wyżej cytowanej ustawy, chyba że szczególne względy przemawiają za stosowaniem środka wychowawczego.

7) Środki wychowawcze winny być zatem orzekane jedynie w tych przypadkach, kiedy za ich zastosowaniem przemawiają zarówno warunki osobiste sprawcy, jak i konkretna sytuacja w danym zakładzie pracy.

Na przykład słusznie orzeczono w sprawie nieletniego K. dozór kuratora sądowego. Nieletni bowiem po ukończeniu 16 roku życia zatrudniony był w charakterze robotnika w przedsiębiorstwie transportowym, w czasie trwania stosunku pracy samowolnie porzucił pracę i niezwłocznie rozpoczął pracę w innym zakładzie, gdzie zgodnie z jego zainteresowaniami zatrudniony został w charakterze ucznia tokarskiego i, jak wynika ze znajdującego się w aktach zaświadczenia, ma opinię pilnego i starannego pracownika. W dotychczasowym zakładzie pracy nie zorganizowano szkolenia zawodowego. Orzeczenie uwzględnia motywy działania nieletniego, jego stosunek do pracy w nowym zakładzie oraz interes społeczny, gdyż nasza rozbudowująca się gospodarka potrzebuje wykwalifikowanych pracowników.

Natomiast poważne zastrzeżenie budzi orzeczenie sądu w sprawie nieletniego Z., który po przyuczeniu do zawodu w wyniku szkolenia zorganizowanego przy zakładzie pracy (PKS) zatrudniony był w charakterze montera. Pracę samowolnie porzucił, a przedstawicielowi Rady Zakładowej, który starał się nakłonić go do podjęcia pracy oświadczył, że do pracy nie powróci, gdyż ma inne, lepiej płatne zajęcie w tym samym zawodzie, które zresztą po paru dniach również porzucił. Na rozprawie ustalono, że nieletni nigdzie nie pracuje i że ma zamiar rozpocząć pracę przy furmanach, gdzie jak oświadczył „można dobrze zarobić, a dyscyplina nie obowiązuje".

Orzeczenie środka wychowawczego zamiast przewidzianej w art. 8 ustawy o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy kary sądowej jest rażąco niesłuszne.

8) Zwraca się uwagę, że orzeczenie zakładu poprawczego (także z zawieszeniem) za przestępstwo z art. 7 wyżej cyt. ustawy jest sprzeczne z orzeczeniem Sądu Najwyższego z dnia 11.VI.1953 r. w sprawie Ko. 190/52.

Również stosowanie zakładu wychowawczego tytułem środka wychowawczego uznać należy za niesłuszne.

9) Odnośnie powrotu nieletniego do pracy dotychczas wykonywanej w sprawach z art. 7 Ustawy z dnia 19.IV.1950 r., w których orzeczono środki wychowawcze, sędzia wykonujący orzeczenie w oparciu o materiał zebrany w sprawie wyda odpowiednie zarządzenie w tym zakresie.

10) Nieletniemu, wobec którego orzeczono środek wychowawczy za czyn z art. 7 Ustawy o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy, przy ponownym naruszeniu dyscypliny pracy w sposób określony w art. 7 cyt. ustawy, nie wydaje się słusznym wymierzenie ponownie środków wychowawczych, a jedynie kary sądowej z art. 8 tejże ustawy.

11) W przypadkach zawieszenia umieszczenia w zakładzie poprawczym za przestępstwo z art. 13 Ustawy z dnia 19.IV. 1950 r. nieletni ma obowiązek powrotu do pracy dotychczas wykonywanej.

12) Wniosek zakładu pracy, instytucji lub urzędu zastępuje w sprawach nieletnich odpowiadających o naruszenie dyscypliny pracy postanowienie o zamknięciu śledztwa.

13) W przypadku ustalenia, że nieletni zatrudniony był wbrew obowiązującym przepisom, postępowanie w sprawie należy w miarę możności umorzyć przed rozprawą.

Odpis postanowienia o umorzeniu należy doręczyć prokuratorowi.

14) Uwzględniając potrzebę szczególnej szybkości postępowania w sprawach o naruszenie dyscypliny pracy można odstąpić od sporządzania wywiadu środowiskowego oraz od żądania zapytania o nieletniego. Dla ustalenia prawidłowości zatrudnienia nieletniego, a nadto ustalenia stopnia jego winy należy natomiast zażądać z zakładu pracy ankiety wg załączonego wzoru. Wiek nieletniego należy ustalić w oparciu o dokumenty (kartę meldunkową, dowód osobisty — nieletniego wzgl. rodziców) przy czym celowym jest wystąpić o te dokumenty równocześnie z wezwaniem rodziców na rozprawę.

15) W razie skazania na zasadzie Ustawy z dnia 19.IV. 1950 r. o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy (art. 8 i 13) należy sporządzić kartę statystyczną (zarządzenie nr 36/52 Ministra Sprawiedliwości z dnia 9.X.1952 r. Dz. U. Nr S. 2/52 poz. 15).

Przy skazaniu z art. 8 Ustawy o zabezpieczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy sądy sporządzają prócz tego kartę rejestracyjną nieletniego wzór nr 1, którą należy przesłać do Ministerstwa Sprawiedliwości. Sporządzenie innych kart rej. niel. jest zbędne.

Przy stosowaniu środków wychowawczych (ust. 7) względnie poprawczych (art. 13) należy sporządzić karty rejestracyjne zgodnie z instrukcją do karty rejestracyjnej z dnia 1.XII.1950 r. (Dz. U.M.S. Nr 6/50, p. 22) wraz z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami.

16) W rubryce 15 karty rejestracyjnej w sprawach o naruszenie dyscypliny pracy należy przede wszystkim podać w jakim charakterze nieletni pracował, w jakim zakładzie pracy, wysokość zarobków oraz ustosunkowanie się nieletniego do pracy. Dotychczasowa bowiem praktyka wykazała, że sądy w przeważającej mierze pomijały te dane.

17) Uchyla się stosowanie pkt. 2 Okólnika Departamentu Nadzoru Sądowego z dnia 24 czerwca 1950 r. (L. dz. Ns. 2323/50/III).

18) Kary orzeczone na zasadzie art. 8 Ustawy z dnia 19.VI. 1953 r. należy wpisywać w rubryce 17 wykazu ruchu spraw (1Ns). W tym celu rubrykę tę należy przedzielić kreską poziomą, przy czym nad kreską należy wpisać liczbę odpowiadającą ilości załatwionych w inny sposób, a więc liczbę dotychczas wykazywaną w rubr. 17, natomiast pod kreską należy wpisać ilość osób wobec których orzeczono karę sądową z art. 8 cyt. ustawy.

Nadto poniżej danych, dotyczących obsady wydziału, należy wykazać:

a) wpłynęło spraw z dyscypliny pracy;
b) załatwiono spraw z dyscypliny pracy.

Minister Sprawiedliwości: *Henryk Świątkowski*

D.P./K.K.

Do .... Po wypełnieniu zwrócić Sądowi dla Nieletnich
(nazwa zakładu pracy)

w ....

Ankieta o nieletnim

1) Imię i nazwisko ....

2) Data urodzenia ....

3) W jakim charakterze jest nieletni zatrudniony ....
(podać szczegółowo rodzaj pracy wykonywany)

4) Data rozpoczęcia pracy w zakładzie ....

5) Czy nieletni odbywa względnie odbył praktykę zawodową ....
(podać rodzaj przeszkolenia)

6) Ile godzin dziennie zatrudniony jest nieletni ....

7) Wykształcenie ogólne (ile ukończył klas szkoły podstawowej, zawodowej, liceum)

8) Przeciętna wysokość zarobków (brutto) ....

9) Stosunek nieletniego do pracy ....

10) Stan zdrowia (wg orzeczenia lekarskiego) ....

11) Uwagi: ....

....

Podpis kierownika zakładu | Podpis lekarza zakładu | Podpis przewodniczącego Rady Zakładowej względnie Miejscowej

Ankietę należy zwrócić sądowi do dnia .... wobec wyznaczenia terminu rozprawy sądowej na dzień .... godz. .... sala nr ....

W przypadku nieprzesłania ankiety w terminie stawiennictwo przedstawiciela zakładu pracy (referenta personalnego do spraw dyscypliny pracy) na rozprawę jest obowiązkowe.

8

OKÓLNIK NR 2/54/NS

z dnia 19 lutego 1954 r.

o wykonywaniu orzeczeń w sprawach karnych nieletnich.

Celem pogłębienia pracy przy wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach nieletnich, a nadto dla zapewnienia rytmiczności i ciągłości w czynnościach sądu w sprawach Nw, zaleca się, co następuje:

1. Wykonywanie orzeczeń.

Prezes sądu powiatowego po uzgodnieniu z przewodniczącym wydziału ustali ilość godzin potrzebną w tygodniu dla załatwienia wszystkich czynności, związanych z wykonywaniem orzeczeń sądowych. Zaleca się, aby wszystkie czynności wykonawcze sędzia dokonywał w dniu, w którym powinien być zwolniony od innych czynności, analogicznie jak w dniu posiedzeń sądowych. Wskazanym jest, aby oznaczyć stałe dni dla załatwiania spraw wykonawczych, np. wtorki sędzia X, czwartek sędzia Y. Przeciętnie należy wyznaczyć od 25—50 spraw, w których dokonać należy jakiejkolwiek czynności. Przykładowo: analiza sprawozdań kuratora wzgl. rodziców, przesłuchiwanie nieletniego wzgl. rodziców, zarządzenia w przedmiocie poszukiwań, ponaglenia o wykonanie pism sądu w sprawach wykonawczych itd.

W celu ułatwienia prezesowi sądu powiatowego i przewodniczącemu wydziału nadzoru nad czynnościami w sprawach Nw, sekretariat prowadzi kontrolkę czynności Nw, która powinna zawierać niezbędne dane jak: datę, nazwisko sędziego oraz sygnatury akt Nw, wyznaczonych do załatwienia. Zaleca się określać datę ponownego przedłożenia akt w ten sposób, aby odpowiadała ona jednemu z terminów, w którym sędzia dokonuje czynności w toku postępowania wykonawczego.

W przypadku, gdy sprawozdanie kuratora, rodziców wzgl. inne pismo dotyczące wykonywanej sprawy wpłynie do sądu przed terminem wyznaczonym w ostatnim zarządzeniu sędziego, sprawę kieruje się do załatwienia w najbliższym dniu, przeznaczonym dla spraw wykonawczych zakreślając w kalendarzu Nw sygnaturę akt po wpisaniu jej do kontrolki.

Należy podkreślić, że właściwe prowadzenie kalendarza Nw warunkuje planową pracę związaną z wykonywaniem orzeczeń sądowych.

Nie we wszystkich wydziałach dla nieletnich kalendarze Nw prowadzone są zgodnie z pismami okólnymi Ministerstwa Sprawiedliwości z dn. 17.I.1953 r. (N. 161/3/53) oraz z dn. 20.III.53 r. (N. 161/7/53).

Z tych względów zaleca się, aby sędziowie w każdym zarządzeniu oznaczali termin ponownego przedłożenia akt. Sygnaturę akt sekretariat odnotowuje pod odpowiednią datą w kalendarzu Nw.

Termin nadania biegu wszystkim sprawom, w sposób wyżej opisany, zakreśla się do dnia 28.II.1954 r.

Przewodniczący wydziału zobowiązany jest przynajmniej raz na kwartał kontrolować zarówno prawidłowość wyznaczania spraw Nw, jak i sposób ich załatwiania.

Szczególną uwagę należy zwrócić na szybkość wykonania zarządzeń wydanych w toku postępowania wykonawczego (maksimum 3 dni). Celem ułatwienia pracy sekretariatowi zaleca się jak najszerzej stosować formę odręcznych pism i sporządzać o dokonaniu czynności notatkę w aktach.

Od dnia 1 kwietnia 1954 r. wprowadza się w wydziałach dla nieletnich stałe dni, w których sędzia dokonuje wszelkich czynności wykonawczych.

2. Kartoteka.

Równocześnie przypomina się zalecenia pokonferencyjne z 20 marca 1953 r. (N. 161/7/53), zgodnie z którymi w sądach o kilkuosobowej obsadzie należy wydzielić z kartotek „a" i „b"

karty nieletnich zamieszkujących w poszczególnych rejonach i przekazać odpowiedzialnym za te rejony sędziom.

W celu uproszczenia posługiwania się kartoteką sędzia może rozdzielić ją wg wykonywanych środków wychowawczych wzgl. poprawczych z zachowaniem porządku alfabetycznego przy układzie kart w poszczególnych rodzajach wykonywanych środków.

Minister Sprawiedliwości: *Henryk Świątkowski*

9

OKÓLNIK NR 3/54/NS

z dnia 5 lutego 1954 r.

w sprawie wykreślania długów i ciężarów z ksiąg wieczystych nieruchomości przedsiębiorstw bankowych i instytucji kredytu długoterminowego.

W myśl art. 30 ust. 4 dekretu z dn. 25.X.1948 r. o zasadach likwidacji niektórych przedsiębiorstw bankowych (Dz. U. z 1948 r. Nr 52, poz. 410 i z 1951 r. Nr 32, poz. 240) i dekretu z dn. 25.X.1948 r. o zasadach i trybie likwidacji niektórych instytucji kredytu długoterminowego (Dz. U. z 1948 r. Nr 52, poz. 411 i z 1951 r. poz. 241) dokonane przez sąd przysądzenie własności lub akt kupna-sprzedaży sporządzony na podstawie udzielonego przez Ministra Finansów zezwolenia na sprzedaż nieruchomości z wolnej ręki stanowią podstawę do wykreślenia hipotek i ciężarów realnych z księgi wieczystej sprzedanej nieruchomości. Powołane dekrety nie zawierają jednak analogicznego przepisu w przedmiocie wykreślania hipotek i ciężarów realnych w przypadkach, gdy w wyniku likwidacji nieruchomość przechodzi na własność Skarbu Państwa czy to skutkiem przejęcia aktywów przez instytucję bankową wskazaną przez Ministra Finansów, czy w innych przypadkach (art. 31, 32, 34 ust. 2 i 35 a powołanych dekretów).

Ponieważ w związku z powyższym zaznaczyły się w praktyce sądów rozbieżności interpretacyjne, Ministerstwo Sprawiedliwości komunikuje, że jego zdaniem decyzje Ministra Finansów w przedmiocie przejęcia nieruchomości zlikwidowanych przedsiębiorstw bankowych i instytucji kredytu długoterminowego przez Skarb Państwa w wyniku ich likwidacji stanowią podstawę również dla wykreślenia hipotek i ciężarów realnych z tych nieruchomości. Wymienione dekrety przewidują bowiem szczególny tryb zaspokojenia wszelkich zobowiązań tych instytucji nie wyłączając zobowiązań hipotecznie zabezpieczonych (art. 9 i 11 dekr. poz. 1410 i art. 9 i 10 dekr. poz. 1411 oraz art. 25 ust. 3 obu dekretów), według którego zobowiązania te pokrywane są z całego majątku likwidowanych przedsiębiorstw i instytucji, a zakończona likwidacja powoduje wygaśnięcie wszelkich zobowiązań. Dekret z dn. 25.X.1948 r. o reformie bankowej (Dz. U. z 1951 r. poz. 279) przewiduje dwa stadia likwidacji dotychczasowych instytucji bankowych i przepis art. 25 ust. 5 tego dekretu o pozostawaniu w mocy hipotek poręczeń i praw zastawu odnosi się tylko do pierwszego stadium przejmowania majątku likwidowanej instytucji przez wskazaną przez Min. Finansów instytucję. Natomiast sama likwidacja odbywa się na zasadzie art. 27 powołanego dekretu według przepisu dekretu z dn. 25.X. 1948 r. o zasadach i trybie likwidacji niektórych przedsiębiorstw bankowych (Dz. U. Nr 52 poz. 410 z późn. zm.).

Podobne stanowisko jak wyżej przedstawione zajął Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dn. 31.XII.1951 r. C. 1360/52, ogłoszonym w Orzecznictwie Sądu Najwyższego Zeszyt IV/1953 r. poz. 112.

Minister Sprawiedliwości: *Henryk Świątkowski*

10

PISMO OKÓLNE NR 3/54/NS

z dnia 19 lutego 1954 r.

o sposobie załatwiania spraw z zakresu władzy opiekuńczej nad małoletnimi.

Wnioski i wypowiedzi sędziów opiekuńczych na krajowej konferencji w grudniu 1953 r. wykazały pełne zrozumienie tego, że sprawy z zakresu władzy opiekuńczej nad małoletnimi wymagają szczególnie wnikliwego postępowania.

Wzrastająca stale troska o pełny i prawidłowy rozwój naszej młodzieży nakłada wzmożony obowiązek dbałości o zapewnienie małoletnim odpowiednich warunków życia rodzinnego lub opieki.

W świetle tych obowiązków należy bezwzględnie unikać wszelkich błędów i zaniedbań, które powodują przewlekłość postępowania w sprawach z zakresu władzy opiekuńczej, bądź też formalistyczne załatwienie tych spraw.

Analizując przyczyny tych błędów uznano za celowe przede wszystkim:

1. usprawnienie organizacji i metod pracy w zakresie spraw opiekuńczych,
2. zorganizowanie społecznego aparatu pomocniczego,
3. pogłębienie współpracy z terenowymi instytucjami i organizacjami powołanymi do opieki nad dziećmi.

W oparciu o wnioski i dezyderaty omawianej konferencji zaleca się co następuje:

I. W zakresie usprawnienia organizacji i metod pracy władzy opiekuńczej.

a) W wydziałach cywilnych o obsadzie wieloosobowej, w których sprawy z zakresu władzy opiekuńczej nad małoletnimi nie zostały przekazane wydziałom dla nieletnich, prezesi sądów powiatowych winni zarządzić ażeby sprawy te były prowadzone przez sędziów wyznaczonych stale do ich załatwiania. Ułatwi to usprawnienie postępowania oraz niezbędną ciągłość nadzoru nad wykonaniem zarządzeń władzy opiekuńczej.

b) Wobec ustalenia, że szereg sądów nie prowadzi terminarzy dla spraw Op. i że wynikiem tego stanu rzeczy jest brak nadzoru nad działalnością opiekunów jak i przewlekłość w wykonaniu zarządzeń władzy opiekuńczej, niezbędnym jest niezwłoczne ich wprowadzenie. Również z tych względów zaleca się wprowadzenie terminarzy dla spraw Ns z zakresu władzy opiekuńczej nad małoletnimi.

W związku z tym wszelkie zarządzenia sędziego winny wskazywać datę przedłożenia akt sędziemu, celem sprawdzenia wykonania zarządzeń. W terminarzu pod wskazaną datą pracownik sekretariatu odnotowuje sygnaturę akt i w oznaczonym terminie przedkłada akta sędziemu, nawet w przypadku gdy zarządzenie nie zostało wykonane.

c) O każdym kandydacie na opiekuna lub przysposobiającego należy zebrać możliwie wszechstronne i wnikliwe dane przez zasięganie opinii z miejsc pracy, organizacji politycznych i społecznych, do których kandydaci należą, względnie za pośrednictwem właściwych terenowo rad narodowych. (W załączeniu zalecony wzór danych niezbędnych dla ustalenia opinii o kandydacie).

d) Terminy składania sprawozdań nie powinny być rzadsze niż 1 raz do roku. W przypadkach, w których jest niezbędnym udzielanie pomocy opiekunowi lub też ściślejszy nadzór nad wykonywanymi przez niego czynnościami, sprawozdania winny być składane w krótszych okresach czasu.

Sprawozdania mogą być składane na piśmie lub ustnie do protokołu (zawierać winny co najmniej dane wymienione w załączonym wzorze).

Jeżeli prawdziwość sprawozdań opiekunów budzi wątpliwości należy żądać przedłożenia dokumentów, np. świadectwa szkolnego, zaświadczenia o stanie zdrowia, względnie zwrócić się o opinię do szkoły lub innej instytucji.

Dla wymiany doświadczeń między poszczególnymi opiekunami słusznym wydaje się wzywanie do sądu dla złożenia sprawozdania, kilku opiekunów na ten sam termin, zwłaszcza mających pupilów nad którymi sprawowane opieki nasuwają podobne problemy.

e) W sprawach o ograniczenie, pozbawienie i zawieszenie władzy rodzicielskiej należy niezwłocznie po wpłynięciu sprawy rozważyć czy nie zachodzą okoliczności wymagające wydanie zarządzeń tymczasowych odnośnie miejsca pobytu dziecka.

Brak troski władzy opiekuńczej odnośnie tych małoletnich powoduje, że ich trudna sytuacja przedłuża się, a dzieci ulegają często demoralizującym wpływom dotychczasowego środowiska.

We wszystkich sprawach należy zarządzić przeprowadzenie wywiadów w środowisku małoletniego a w sprawach szczególnie zawiłych celowym jest zlecanie przeprowadzenia wywiadu środowiskowego przez Milicję Obywatelską. (Wzór wywiadu środowiskowego w załączeniu).

f) Opinię o osobach zamierzających zawrzeć związek małżeński należy zasięgać w miejscach pracy, organizacjach politycznych i społecznych do których należą, względnie za pośrednictwem rad narodowych. Dane w nich zawarte winny służyć pomocą w ocenie czy założona przez małoletniego rodzina będzie zdrową społecznie.

II. W zakresie organizacji społecznego aparatu pomocniczego.

Zaleca się przystąpienie do tworzenia, zwłaszcza przy wydziałach dla nieletnich, spośród aktywnych członków organizacji społecznych, opiekunów społecznych Wydziałów Oświaty oraz wzorowo wykonujących swe obowiązki opiekunów małoletnich, społecznego aparatu pomocniczego, którego zadaniem będzie współdziałanie z sądem w realizacji zadań władzy opiekuńczej. Kandydatury należy uzgodnić z prezesem sądu powiatowego.

Do zlecanych im zadań będzie należało: informowanie sądu o trudnościach w pracy poszczególnych opiekunów, udzielanie im pomocy, sprawdzanie w przypadkach wątpliwych prawdziwości składanych sprawozdań oraz udzielanie władzy opiekuńczej pomocy w wykonaniu zarządzeń tymczasowych przed ustanowieniem opiekuna. Z wykonania zleconych czynności aktyw społeczny winien składać sprawozdania.

Społeczny aparat pomocniczy winien współdziałać w doborze kandydatów na opiekunów, w popularyzowaniu instytucji przysposobienia, zwłaszcza wśród opiekunów.

III. W zakresie pogłębienia współpracy z terenowymi instytucjami i organizacjami.

Zaleca się uaktywnienie współpracy z radami narodowymi, instytucjami powołanymi do wychowania i szkolenia, organizacjami społecznymi a zwłaszcza Ligą Kobiet. Współpraca ta jest niezbędnym warunkiem prawidłowego wykonania zadań władzy opiekuńczej w zakresie zapewnienia małoletniemu nleżytych warunków rozwoju.

Minister Sprawiedliwości: *Henryk Świątkowski*

11

PISMO OKÓLNE Nr 4/54/Or

z dnia 19 lutego 1954 r.

w sprawie adresowania przesyłek pocztowych.

1. W związku z powtarzającymi się reklamacjami sądów na niewłaściwe doręczanie pism sądowych, a zwłaszcza skargami na niezwracanie sądom dowodów doręczeń, Ministerstwo Sprawiedliwości zwraca uwagę, że w szeregu przypadków same sądy powodują warunki powstawania trudności w doręczaniu korespondencji, a to przez:

a) niedokłane lub nieczytelne adresowanie przesyłek pocztowych,

b) niezamieszczanie na dowodzie doręczenia orzeczenia sądu wysyłającego pismo.

2. Treść pisma ogólnego z dnia 5 października 1951 r. (Dz. Urz. Min. Sprawiedl. z 1951 r. Nr 7 poz. 71) i okólnika Nr 12/52 z dnia 7 lipca 1952 r. w sprawie adresowania przesyłek pocztowych powinna być podana do wiadomości wszystkich pracowników danego sądu, a stosowanie ich systematycznie kontrolowane.

3. Strona zgłaszająca wniosek powodujący konieczność wysłania pocztą pisma sądowego powinna we wniosku wskazać dokładny adres odbiorcy pisma (ze wskazaniem właściwego urzędu pocztowego), a pracownicy sądu obowiązani są zażądać od strony uzupełnienia adresu i zwrócić uwagę strony na skutki niedoręczenia wezwania.

4. Każdy dowód doręczenia powinien być zaopatrzony w odcisk stempla sądu lub w inny niebudzący wątpliwości sposób wskazywać nazwę i siedzibę sądu, któremu ten dowód powinien być zwrócony.

5. Prezes sądu przed zgłoszeniem reklamacji z powodu wadliwego działania organu pocztowego powinien w miarę możliwości uprzednio ustalić, czy pismo sądowe i dowód doręczenia zostały prawidłowo zaadresowane, a w wypadku stwierdzenia winy pracowników sądowych wyciągnąć w stosunku do nich konsekwencje służbowe.

Dyrektor Departamentu Organizacji i Statystyki Sądowej:

A. Wawrzyniak

12

PISMO OKÓLNE Nr 5/54/Or

z dnia 27 stycznia 1954 r.

w sprawie uprawnień państwowych biur notarialnych do niepo bierania opłaty skarbowej od niektórych świadectw i podań.

Z uwagi na to, że pkt 4 okólnika Ministra Finansów z dnia 18 czerwca 1952 r. (Dz. Urzęd. Ministerstwa Finansów Nr 12 poz. 37) nie jest przez państwowe biura notarialne jednolicie stosowany, Ministerstwo Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministerstwem Finansów wyjaśnia co następuje:

Jeśli strona przedłoży notariuszowi zaświadczenie prezydium rady narodowej przewidziane w § 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 grudnia 1951 r. (Dz. U. Nr 65 poz. 450), a notariusz uzna, że zachodzą warunki do zwolnienia strony od opłat notarialnych, zaświadczenie to w myśl cytowanego pkt. 4 okólnika Ministra Finansów stanowi również podstawę do niepobrania opłat skarbowych. Tabela opłat skarbowych. — Część II Nr 6 i 15 lit. f.

Dyrektor Departamentu Organizacji i Statystyki Sądowej:

A. Wawrzyniak

13

KOMUNIKAT

z dnia 13 lutego 1954 r.

w sprawie opisu znaków sądowych.

Ministerstwo Sprawiedliwości na podstawie § 11 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 sierpnia 1952 r. w sprawie sposobu uiszczania opłat sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. R. P. Nr 38 z 1952 r. poz. 264) podaje niżej opis znaków sądowych wartości nominalnej 20 zł, 50 zł, i 100 zł, które będą wprowadzone w obieg w II kwartale 1954 r.

Znak sądowy stanowi prostokąt o wymiarach 25,5×31,25 mm łącznie z marginesami, pośrodku którego w okrągłej tarczy znajduje się Godło Państwa — stylizowany Orzeł.

Boki ujęte są fryzami z liści laurowych, górę i dół znaczka wypełniają napisy „opłata sądowa", cyfry, wartość oraz napis „złotych".

Poniżej rysunku znajduje się miejsce dla umieszczenia daty.

Znak, zależnie od wartości, drukowany jest na tle giloszowym w kolorach:

wartość 20 zł — tło różowe, kontur oranż
„ 50 zł — „ „ „ j. niebieski
„ 100 zł — „ „ „ oliw.

Dyrektor Departamentu Budżetowo-Gospodarczego:
Bronisław Person

14

KOMUNIKAT

z dnia 25 lutego 1954 r.

w sprawie zmiany Konta Administracji Dz. Urz. M. O.

Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych jako Administracja Dziennika Urzędowego Ministerstwa Oświaty zawiadomiły Ministerstwo Sprawiedliwości, że konto w P.K.O. I — 4200, na które sądy wpłacały należności na ogłoszenia w Dz. Urz. M. O. o odtworzenie dokumentów szkolnych, zostało zlikwidowane.

Należność z tytułu ogłoszeń należy obecnie wpłacać na nowe konto: N.B.P. III Oddział Miejski—Warszawa 373-110-1040.

15

OBWIESZCZENIE

o osobach ubezwłasnowolnionych.

a) ubezwłasnowolnieni całkowicie.

Nazwisko i imię	Data i miejsce urodzenia	Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki
Arend Klara	30 lipca 1893 r. w Mezowie	Franciszek i Marta
Balawender Anna	8 lipca 1909 r. w Handzlówce	
Borzymowska Weronika	10 września 1905 r.	Wincenty i Łucja
Brzoza Katarzyna	1 stycznia 1922 r. w Brzozówce	Józef i Maria Kowal
Brząkalik Jadwiga	14 października 1928 r. w Łaziskach Średnich	Augustyn i Anna
Cendrowski Czesław	10 marca 1912 r. w Koprusy	Piotr i Marianna Matynia
Chrzanowski Ignacy		Eustachy
Demska Franciszka	10 października 1873 r. w Grucie	
Domogała Roman	5 września 1920 r. w Brzęczkowicach	Wilhelm i Julianna Deja
Florek Aniela	12 grudnia 1911 r. w Wiszenkach	Wincenty i Karolina
Haduła Jan	17 czerwca 1907 r. w Woli Kiedrzyńskiej	Jan i Marianna
Kołodziejczyk Kazimiera	lat 54	Bolesław i Helena
Lewandowska Pelagia	29 września 1903 r. w Melnie	
Niewiec Walentyna	16 marca 1910 r. w Carskim Siole	Jan i Józefa Adamowicz
Pieniążek Helena	13 grudnia 1914 r.	Wincenty i Ludwika
Pietrucha Anna		
Popek Jan	26 listopada 1915 r. w Łowickiej Wsi	Władysław i Józefa Wójcik
Regulski Stefan	25 lutego 1914 r. w Dąbrowie Górniczej	Marcin i Zofia z Muzyków
Skóra Jan	26 sierpnia 1891 r.	Franciszek i Józefa
Stanke Marceli Teofil	26 kwietnia 1902 r.	Feliks i Katarzyna Skwierawska
Wiórkowski Stanisław	17 lipca 1898 r. w Zagórzu	Stanisław i Antonina
Bartoszewska Franciszka	22.I.1877 r. w Uścięcicach	Wojciech i Julia
Binger Paweł	2.II.1917 r.	Joachim i Franciszka
Buze Stefan	7.VII.1899 r. w Warszawie	Piotr i Marianna
Chlebicki Stanisław	25.VII.1920 r. w Mińsku Maz.	Kazimierz i Józefa Stanisława Szymankiewicz
Chuzanecka Helena	2.III.1904 r.	Andrzej i Wiktoria Zielińska
Dziubińska Teresa	15.X.1912 r.	z domu Andrejewicz
Glinkowska Maria	11.XII.1910 r.	Adam i Józefa
Jasieniak Wiktoria	lat 27	

Nazwisko i imię	Data i miejsce urodzenia	Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki
Kabat Magdalena	22.X.1900 r.	Julian i Katarzyna
Kamińska Katarzyna	29.X. 1900 r. w Gnieźnie	Józef i Stanisława Mińka
Lachowska Anna	11.IV.1913 r. w Sokołowie	Wiktor i Florentyna
Lachowska Maria	3.V.1927 r. w Balcerowie	Józef i Marianna Gajewska
Łęcki Stanisław	2.II.1913 r. w Dąbrowej Woli	Jakub i Regina
Mazurkiewicz Katarzyna	7.VIII.1934 r. Stomorgach	Piotr i Antonina
Michalak Mieczysław	28.II.1925 r. w Łodzi	Antoni i Józefa Michalak
Mucek Jadwiga	8.I.1922 r. w Turku	
Pietruszka Zygmunt	9.I.1927 r.	Jadwiga
Pionton Andrzej	21.II.1910 r. w Jaworznie	
Porzuczek Władysław	7.VI.1931 r. w Galezicach	
Sobota Ida	21.III.1881 r. we Wrocławiu	Stefan i Weronika
Syrnik Adelajda Agnieszka	12.XI.1918 r.	Franciszek i Maria Bugdol
Wójcik Stefan	11.V.1926 r.	Kacper i Agata
Zielińska Helena Małgorzata	15.X.1907 r. w Hermanowie	Wincenty i Marianna Zdolińska

b) ubezwłasnowolnieni częściowo

Nazwisko i imię	Data i miejsce urodzenia	Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki
Lewandowska Leokadia	25 stycznia 1903 r.	
Sobiesiak Irena	28 listopada 1926 r.	Julian i Ludwika
Śniady Antoni	3 czerwca 1889 r.	
Szczudło Tadeusz Antoni	13 maja 1902 r. w Krakowie	Jan i Antonina
Zygiert Walenty	29 stycznia 1872 r. w Pilicy	Jan i Marta
Budzyński Stanisław	29.XI.1906 r. w Chełmie	Szczepan i Marianna Jabłońska
Dudek Paweł	31.XII.1911 r. w Nowej Soli	Herman i Paulina Sgoll
Kuśnierz Józef	9.XI.1906 r. w Krakowie	Maciej i Katarzyna
Kłys Wacława	5.VIII.1910 r. w Łodzi	Józef i Ludwika
Piątkowski Zdzisław	2.X.1924 r. we Lwowie	Jan i Aniela
Zielińska Zofia	24.IV.1930 r. w Wólce Kosowskiej	Józef i Anna Karolak

Administracja:

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI

Wydział Gospodarczy, Al. Świerczewskiego 127.

Prenumerata Dziennika Urzędowego Wymiaru Sprawiedliwości w 1954 r. wynosi rocznie 24 zł i przyjmowana jest tylko na okres roczny.

Prenumeratę przyjmuje Administracja do dnia 1 marca 1954 r. Należność wpłacać należy w najbliższej placówce bankowej na rachunek dochodów Ministerstwa Sprawiedliwości w N.B.P. V.O.M. Warszawa, nr r-ku 378-412-12, z zarachowaniem na cz. 36, dz. 5, rozdz. 17.

Wysyłki egzemplarzy dokonuje się wyłącznie po uprzednim otrzymaniu należności. Pojedyncze egzemplarze Dz.U.W.S. nabywać można w Administracji (Ministerstwo Sprawiedliwości — Wydział Gospodarczy).

Prenumerata Dz.U.W.S. dla jednostek budżetowych objętych budżetem centralnym lub terenowym jest bezpłatna. Jednostki otrzymujące Dz.U.W.S. na podstawie bezpłatnego rozdzielnika na rok 1953 nie zgłaszają prenumeraty na rok 1954.

Reklamacje z powodu nie doręczenia poszczególnych numerów wnosić należy do Administracji.

Tłoczono z polecenia Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

Zakłady Graficzne RSW „Prasa. Warszawa. Zam. 327. 20.II. 1954 r. Druk ukończono w marcu. Nakład 2.950+50.

5-B-12382. **Cena zł 4.—**